

БУРЯД УНЭН

1992
АПРЕЛЬ
25
Хүхэ Луу
нарын 23
СУББОТО
гаргай 7
№ 81 (174540)
сэн 6 мүн

Бүгдэд арадай газетэ

БУРЯД ОРОНТОЙ ТАНИЛСАБА

Монгол ороной Ехэ, Бага хуралай, правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй хоёрдөөдөгүүдэй үнгэргэхэ зорилготойгоор Россин Федерациин Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлогшо, Национальностын Советэй Түрүүлэгшэ Р. Г. Абдулатипов түрүтэй Россин Федерациин Верховно Советэй парламентак делегаци Улаан-Баатар хото мордобо гээд мэдээсэгдэ бэлэй. Тус делегациин бүридлэд манай нотагайхид: Россин Федерациин Верховно Советэй гоошүүн, парламентууд хоорондын Россин-Монгол ассоциациин түрүүлэгшэ В. Б. Нимаев, Буряад Республикын Верховно Советэй Түрүүлэгшэ Л. В. Потапов, республикын Верховно Советэй Үндэсэ ялтанай харилсаануудые хүтэлбэрилэгшэ ба нарижуулгын асуудалнуудай талаар Комитетэй түрүүлэгшэ Д. Т. Цыремнилов болон, Верховно Советэй Национальностын Советэй Секретариате даагыш С. А. С. Галаев, Россин Федерациин Верховно Советэй тэвшүүн, Хардалга, хамалгала оруулагданай арадуудай хэрэгүүдэй талаар комитетэй түрүүлэгшэ В. П. Дорджиев, Ази-Номгон далайн орнондохи нотагаудай талаар подкомитетэй түрүүлэгшэ С. А. Михайлов, Забайкалийн сэрэгэй округой түдөөлөгшэ И. Т. Рыжырев гэгшэд оруулагданай байна.

Монгол орондо хоёрдөөдөгүүдэй үнгэргэхэний удаа делегациин гшүүд урладар үлэж Улаан-Удэд буужа, Буряад оронтой танилсалгала эхиллэн байна.

Буряад Республикын Верховно Советэй Россин Федерациин Верховно Советэй Түрүүлэгшын орлогшо Р. Г.

Абдулатиповтай үсэгдэдэг үлэжүүлэ уулзалга үнгэргэгдэбэ. Уулзалгада арадай депутадудай Верховно Советэй, министрүүдэй Советэй, министрстэвнүүдэй, албан зургануудай хүтэлбэрилэгшэд, республикын ветерандудай советэй эдэбхитэд, эрдэмтэд, журналистнууд хабаадаа. Россин Федерациин Верховно Советэй парламентак делегациин Монгол орондо үнгэргэгдэхэн хоёрдөөдөгүүдэй дунгуд тушаа нүхэр Абдулатипов тобнохоноор хоёржэ үгэбэ. Тинхэдэ тэрэ хоёр ороной харилсаануудые улам үргэдэхэ, хоёр талын оролдолгын ашаар энэргетчсэ, тунжирч, арадай анхан болон бусад халбаринуудта тохолодон доройтонги байдалгаа гараа арга боломжнуудта онсо анхрал хандуула. Ороноудай парламентад хоорондын харилсаануудые үргэдэхэ талаар хэлсэндэ пар табигдан байна. Гадаадын политика абуулханда Россин түрэн Зүүн зүгэй ороноудай харилсаануудта улам үргэдэхэ зэргэтэй, энээндэ, Верховно Совет нүдөө үзүүлэхэ юм гээд тэмдэглэгдэбэ.

Россин Федерациин Верховно Советэй аюулжа байхан түгээлэмэри тушаа, найхан түгээлэмэри арадай депутадудай VI сьездын шидхэбэриинүүд тухай, Россин правительствын хүдэлмэри тухай Рамазан Гаджимуратов дэлгэрэйлгээр хөөржэ үгэбэ. Сэхэнь хэлэхэдэ, гүрнэй правительствын зүгшөө олохон асуудалуудта анхрал багаар хандуулагданай. Верховно Совет II сессин дээрэ аграрнай асуудалуудай V сессин дээрэ правительствын Буряад тухай асуудалаар абтаган шидхэбэринүүд дүүр-

гэдэгүү гэжэ тэрэ онсолбо. Россин парламент экономика реформо бөлүүлгые найшаагаа болэй. Харин тинхэдэ мүнөө үедэ үнэ сэнгүүдэ хула табижархоб, үнсэлэгэ тухай сонсоход лэ дэлгүүрэй экономика оролбод гэжэ правительствын зарим хүтэлбэрилэгшэд тоолоно. Энээн тушаа арадай депутадудай хэлэхэдэ, тэднине хуушанай үзэл бодол баримталганад гээд гэмдэнэ. VI сьезд дээрэ Верховно Советэй зүгшөө хэгдэбэ энэхэд дотор абуулагдажа байгаа экономика реформодо ямар заагаруула тухаа тон тодорхойгоор хэлэгдэхэн байха. Гэбшье эдэ дурдхалнууд анхаргадгагүй. «Экономика реформын ябаса тухай» сьездын абанан тогтоол дотор энэ реформо найшаагдана гээд гэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Газар тухай асуудал тон хүндэ асуудал. Энэ асуудалда тон болгоомжотойгоор хандаха хэрэгтэй. Итхэл хэдэ, Ингушетидэ нэгэ хүндэ 0,02 га, Ненецкэ автономито округто 200—300 гектар хүртэнэ ха юм даа. Газар худалдаха болоо хаа, хэдэн зуулаад мянган долллароор Ингушетини газар үгтэхэ байна бшуу. Тинхэдэ энэ асуудалаар түгээсэ найн шидхэбэри абтаха шотой ха юм даа. Федеративна хэлсэнүүдэ баталалга халаа тон эхэ улга шаартан хэрэг мүн. Энэ хэлсээг үндэсээр бээ даанхай байлаа, национальностой хуржлал республика бүхэндэ ололгомо ха юм. Тинх арадууд хоорондын эб найрамдал, үгэ ойлголсогы хангаа шадабал, экономика реформо бөлүүлгэ хэлэгдэхэ, ажалуудые найжарха байнанинь дамжатгүй

гээд нүхэр Абдулатипов үгэсэ түгээсэбэ. Улаань тэрэ уулзалгада хабаадагыдай асуудалуудта хариюусаа.

Нүхэд Р. Г. Абдулатипов, С. А. Михайлов, В. Б. Балаев республикын журналистнуудтай уулзалга, хоёр ороной хоёрдөөдөг хэбэ, тэднине асуудалуудта хариюусан байна.

парламентска делегациин гшүүд Кабанскын районой ажамхнуудта хүрэнэ, Ивалтын дасан ошонон байха юм.

С. РИНЧИНОВ, манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Республикын Верховно Советэй үнгэрэн уулзалга; 2. Аэропортто болохон угталгын үедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

АНХАН ХҮН АН ЗОЛТОЙ ЛОХО ГҮ?

Хатайдаа дулаан, дүү ахасэлүүд гэжэ эсэгэмин хэлэдэг нэн, анхас хүбүүн байхан эсэгэмин дэлхэй дээрэ аха, дүүгүйбэ шалдаг бэлэй. Тингэжэ баганадоо юм гү, али өөрөө 6 аха, тэсэ байхандаа юм гү, би эхэ дуратай хүм. Нанайминийн 12 үхиүүдтэй айнай хүмэ хоёр нэгэдэжэ, гэр бүлэ хэ үхиүү тэжээжэ байнаиди

Хурмаханай Аргата районхой. Нүхэрин миний нүүдэринишэ, тиншэ тарган гэр бүлэтэй боложо түбхино нотагтаа хэнишынэе үгы. Баранайн үхүүдэр эжымнай Улаан-Удэ зөөжэ эрээ нэн, мүнөө үедэ бидэ хүдөөнөө тунхэ аргагүй болоод байнабди. Мээурихан мэтэ дээшэ дөбдэ үедэ мяха, тоно, хартаабэ тоноон дэлгүүр дээрээсэ сар мяха хүдэр лэ даа. Тээд үхиүүдэ хооноор байлгахгүй аргага байхан улаан бургаа-хүбүүдэ, эгээл багадаа—Викедээ садатараа эдэлдэг, мяха абхыне оролдогдоо ха юм даа, амтатай эдээл байгалт юм бээ. 4 кило-хүртэй тоно абанами, нашоо. Нүхэрин нимэ үнэтэй абхадаами, гэмэрлэгшгүй абанан хүүдэе мүнөө дээр-мэртэй, витаминуудаар ба-тугалдуулаа хаа, саашаадаа боложо магадгүй гэжэ ойл-гооноо хараха, хоёр жэл нуу-даа гараха баатай болоо нэм, салин хаанашы хүрэдэггүй үлэжэ нүхэрин хуушан ажал-аарилгынэй ёноор хүдэлдэг ба-арилгынэй орохой. Мүнэ-гээд эхэ болошье наа, хара бу-ригтай салин абадаггүй. Ми-нхэй хэлэхэдэ, 2000 түхэриг даан-Удын түбэй почтагтаа хүдэлнэб.

Мүнөө түлөө 992 түхэригэй тэд-нэн абааб. Энэ мүнөөнөө үхи-нэ, хубсана абаха наанаатай, аргаануудые найса хэсэбэб.

Мүнөө үмдэ абаха гээд хараа-м 12-13 наһатай хүбүүдтэ таа-мар 600 түхэригтэ байгалт үнэ унашахаар даа...

Мүнөө таараха 300 түхэригэй үлэжэ, 400 түхэригэй хүртэг, мүнөө үнэний сандаали динлэжэ юм. Баруулажа, ондоо га-мунжэй сэн манай энхэй-хүдэс хэлсэдэг. Эндэмнай сэн-гүүдэд хэлэхэдэ, 2000 түхэриг даан-Удын түбэй почтагтаа хүдэлнэб.

Мүнөө түлөө 992 түхэригэй тэд-нэн абааб. Энэ мүнөөнөө үхи-нэ, хубсана абаха наанаатай, аргаануудые найса хэсэбэб.

Мүнөө үмдэ абаха гээд хараа-м 12-13 наһатай хүбүүдтэ таа-мар 600 түхэригтэ байгалт үнэ унашахаар даа...

үхиүүдээшье үгытэй ядууда тоолодоггүйб. Эхэ, эсэгэингээ амиды мэндэ, ажалла хэжэ ябаа сагта үрн хүүдэе үлэ-лэхэ, дараахгүй. Буряад зон «зо-боноор зооло олохо» гэлсэдэг. Хэдшье хүшэр сагай тудалдаа наа, булдааа нэгэ амин боложо, бээ бөөдэ туналаса-га, али болохоор дэмжэжэ, хатуу шэ-рүүн жэлүүдэй хүтэл дабажа гараха байхандаа найдадагын.

Ингэн тингэн, хүбүүднэй хүл дээрэ гараха, бидэндэ туналха болохол байха. «Аха дүүнэрэй эбтэй банбал абдар алтан хэрэггүй» гэжэн арадыншын эсэн үсэ бин ха юм. Тинхэнэ хүүдэдэ эбтэй-гээр, бээ бээс хараха, дунжээ абхы-нэе хургадагын. Эхэ хүбүүднэй гэрхэн ажаллаа хаба соогоо хэдэ байдаг. Нургу-лиһаа эрээд, өөндөө эдэгээ шаанад элддэг. Сайгаа сайлгхаа хү үхиүүднэй намдаа заатагүй үлөөдэг заншалтай. Мун дүү басагандаа амтатай эдсэнь хубал-дадаг. Заримдаа үхиүүд тухайгаа нинжэ наанадагын: «Баарадни, ондоо ай-нуудай үхиүүдтэй гоё найхан хубсана-тай абахада, атаархана ёһотой. Тээд эхэ, эсэгэнтэй нимэ үнэтэй найхан хубса-на анхалдаа абаха аргагүйл даа». Хүүгэд-тэ хэлэдэгын: «Мүнөө ядалдаашы наа, эхэ болохоодо олон аха дүүнэр эбтэй ажаһуухадтай, танда найн байха, бээ бөөдэ туналасахат». Үхиүүднэй ойлго-дог, энэ тэрэ юмэе абагы гэжэ эринжэ байдаггүй юм даа, баарадни...

Тээд эгээн эхээр наанаемнай зобоодог юмэн гээдэ, гэр байрын асуудал боло-но. Бидэ хамтын байрада дүрбэдхи жэлэ ажаһуунабди. Байрамнай хоёр бага-хан таһалгатай, кухни, туалет, ваннаатай юм. Байрынгаа түлөө нара бүри 47 тү-хэриг түлэдэгдби. Би ажал дээрэ гэр байра абаха 168-дахн ээлжэндэ байдаг хүм. Энэмни хүнгэлэлтэтэй ээлжээн гэ-жэ нэрэтэй. Тээд нарын үедэ, үмсэлэгэ-түхэй хэлсэдэг болохойн нүүлээр, энэ ээлжээгээр гэр байра абаха аргамайшье налаа бэшэ аал даа?

Олон хүүгэдтэй бүлэнүүдтэ нимэ тин-мэ хүнгэлэлтэнүүд бин гэжэ хэлсэдэг-шье наа, үнэн дээрэ энэнь бөлүүлэгдэ-дэггүй. Магазиннаа эдэе хоол абахадаа, урдандаа үнэмшэлгэсэ харуулаад, ээл-жээгүйгээр абаха аргатай байгааб. Харин мүнөө хүнүүднэй наһаа болсохо дайнай ветерануудые, нарай хүүгэдтэй эхэвэр-нүүдшье урдаа оруулхаа болоо. Хүн зоной сүхалтай, хэрүүлшэ болоһые ой-гохоор ааб даа. Тээд бин үхиүүдгээ да-хуулжа ябаад, хүнүүдтэй хэрүүл тата-жа байхала аягүйрхэдэгын. Сарай хэдшье хүндэ болоо наа, бээ бөөдэ хүн ёһоор, хүндэтэйгээр хатажа, хүн нэрээсэ мартаха хэрэггүй гэжэ наанадагын. Дла-нан хүн ябан золтой боложо гэлсэдэг. Мүнөөнэй байра байдал тухай наанад үзэхэдэ, үнэхөөрөө болохо юм гү гэгшэн нэжэг түрхөөр байдаг даа. Хэдш тингэ-бшье жаргалтай, бали дэлгэр сагай эр-хы үрн хүүгэднэй үзэхэ гэжэ найдааба-рби.

Сэрмаа СТЕПАНОВА,
5 хүүгэдэй эхэ, хэлэхэ холбоной
хүдэлмэрилэгшэ.

Тас-ай мэдээсэлнүүднээ

РОССИИ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ЗАСЕДАНИ

Россин правительствын заседани үнгэргэг-Арадай депутадудай VI сьездын дүнгүү-үлэсэбэ.

Министрине хүтэлбэрилэхэ байгууламжые шэ-тээсэ асуудалууд заседани дээрэ зүбшэн хэл-тэний хамта правительствода кадруудые ту-маруудан табижаар хараалагдана.

Мүнөө гшүүд реформонуудые бөлүүлэхэ талаар баримдуудые оруулаа.

РОССИИ АРАДУУДАЙ СЬЕЗД БОЛОХО

Россин Федерациин фин-юур арадуудай тү-мэды Ижевскдэ майн 15—16-да үнгэргэхэ сьезд «Удмурт кенеш» гэжэн суглаан бата-га ба соёл шижэлхэ зорилгонуудые обласний дэргэдэ байгуулагданан Кузбасскэй арадуу-дтэй талаар совет шидхэжэ эхилэ.

Индустриальна хотодо 50 гаран үндэсэ яба-лалгашд ажаһуудаг. Эндэ ородууд эгээн олон тэ-талаар украинцууд, тагаарнууд, немцууд түр-ниүүдые эзэлдэг. Харин гагаузууд, улгур-ардууд ба кабардинцууд эгээл үсөөн. Куз-басскэй арадууд өөрнө нэгэдэлүүдтэй, со-сний юм.

ТАСС-ай мэдээсэлнүүднээ

РОССИИ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ЗАСЕДАНИ

Россин правительствын заседани үнгэргэг-Арадай депутадудай VI сьездын дүнгүү-үлэсэбэ.

Министрине хүтэлбэрилэхэ байгууламжые шэ-тээсэ асуудалууд заседани дээрэ зүбшэн хэл-тэний хамта правительствода кадруудые ту-маруудан табижаар хараалагдана.

Мүнөө гшүүд реформонуудые бөлүүлэхэ талаар баримдуудые оруулаа.

РОССИИ АРАДУУДАЙ СЬЕЗД БОЛОХО

Россин Федерациин фин-юур арадуудай тү-мэды Ижевскдэ майн 15—16-да үнгэргэхэ сьезд «Удмурт кенеш» гэжэн суглаан бата-га ба соёл шижэлхэ зорилгонуудые обласний дэргэдэ байгуулагданан Кузбасскэй арадуу-дтэй талаар совет шидхэжэ эхилэ.

Индустриальна хотодо 50 гаран үндэсэ яба-лалгашд ажаһуудаг. Эндэ ородууд эгээн олон тэ-талаар украинцууд, тагаарнууд, немцууд түр-ниүүдые эзэлдэг. Харин гагаузууд, улгур-ардууд ба кабардинцууд эгээл үсөөн. Куз-басскэй арадууд өөрнө нэгэдэлүүдтэй, со-сний юм.

ЭНЭРХЫ СЭДЬХЭЛЭЙ ЖАСА

Дэлгүүртэ шөлжэн орожо байгаа мүнөө үедэ зоной байдал хэрэгдэмжэн эд бэрэнэй, эдэе хоолой үнэ сэн-гэй «дөбхэрхэ» бүри тэд-хэмжэдэ гарахан үгэбд, хү-шэдэтэ, олон үхиүүдтэй ган-са эхэвэрнүүдтэ, үлбэр, үб-шэн хүнүүдтэ бүришье гай-тай болоно.

Капиталис байгуулалтын заха үзүүр хаража эхиллэн нилээд шэрүүн энэ үедэ ядуу, байдалтай зондоо ту-

ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРТЭГДЭХЭ

Аймагай захиргаанай гүл-ваа В. И. Белашкин райо-ной ажалшадта хандажа, Буряад Республикын проф-союзудай советэй урлаа дэмжээд, апрелин 25-да ажалай найддэртэ зориула-дан суботник эдэбхитэй-гээр, эмхитэйгээр үнэгэр-хы урлаала нэн. Субот-никто бэлдэхэний бүлгые аймагай захиргаанай гулва-гай орлогшо Е. В. Дергачев хүтэлбэрилэе Хэдэ хэмжээ-ний ажал хэрэгдэхэ, хэдшэ-

ДЭМЖЭНЭ

Д. К. Мархаева, профкомной түрүүлэгшэ В. О. Захарова), шула абадаг станци (М. А. Платонова, Р. Б. Икинчинов); гүрнэй санхилналзорой республиканска түб энэ буналгаанда хабаадахагүй.

Тинхэдэ нарайлалгын гэрнүүд хүү-гэдэй болниланууд, поликлиникэ-нүүд, санаторинууд, байлангууд ха-баадагагүй. Гэбшье тэднэй коллек-тивүүд энэ буналгаа дэмжээн бай-ха юм. Жэпээлэхэдэ, хүүгэдтэй хоёр-дохи поликлиникэ нэгэ үдэрийнөө салин буналгаанай жасада оруулха шидхэбэри абанхай. Тэршэлэн түр-гэн туһаламжын больница буналгаан-да хабаадангүй, хүдэлмэреэ юрын гуримаар үргэлжлүүлэхэ. Курортнууд болон санаторинуудай хүдэлмэрилэг-шэд буналгаанда хабаадахагүй бай-нааа мэдүүлээ.

Аптекенүүд тухай хэлэхэдэ, боль-ницад байхан хүнүүдые хангадаг аптекенүүд булта хүдэлэхэ. Улаан-Удэдэ Железнодорожно районной 84-дхи аптеке хүдэлэхэ юм. Бусад ап-текенүүд буналгаанда хабаадаха.

Республикын дээдын нэгшье зургаан буналгаанай комитетдэй хөөр-лөөдөггүй, байдалаарь хоёрдоошгүй. Энэнь эхэл харамтай. Эдүүрые хам-гаалгын министрстэвтэй үгээс ойл-голсоогүй байнаабди.—гээд бунал-гаанай комитетэй түрүүлэгшэ Д. Б. Ианова хэлэнэ.

В. ВОЛЬСКИЙ.

Ажалай найддэрэй хүндэлэлдэ

Медицины хүдэлмэрилэгшэдэй бу-налгаан эхилбэ. Энээндэ манай рес-публикын эмшэлэгшэдэй яаха хабаа-даха байхан тухай энэ буналгаанай комитетдэй түрүүлэгшэ Д. Б. Ианова асууван байнабди.

Республикын 17 районий хүд-элмэрилэгшэд энэ буналгаанда ха-баадаха байханаа мэдүүлээ. Зарим районнуудай медикууд энэ буналгаа дэмжээд, хүдэлмэреэ зогсоохогүй юм. Тэднэр нэгэ үдэрийнөө салин бу-налгаанай жасада оруулаа,—гээд тэрэ хэлэбэ.

Урид тоолохойн ёһоор, энэ бунал-гаанда бүхыдөө 13 мянган хүн ха-баадахаар хараалагдана. Улаан-Уд-эдэ абаха харахалда, Октябрьска райо-ной 4-дхи поликлиникэ (даагшань

ТЭДХЭМЖЫН ХЭРЭГТЭ

Республикын профсо-зуудай үүсхэлые дэмжэжэ, апрелин 24-дэ ажалай най-ддэртэ зориулагданан суб-ботник үнэгэрхы районной предприятинуудай, эми зур-гаануудай коллективүүдтэ арадай депутадудай райсо-вет, районной захиргаанай гулваа, профсоюзудай рай-онно совет хандаһан байгаа. Энэ хандалгын районной ажалса коллективүүд, бүхы хүн зон дэмжэжэ, субот-никтой үдэр эдэбхитэйгээр,

АМАРШАЛБА

Локомотив-вагон зааба-рилгын заводой электрова-гоний цехэй А. М. Васильев-ны хүтэлбэрилдэг бригада эгэс 10 жэлэй саана бай-гуулагданан юм. Цехэй хэд-дэн хүдэлмэринд тус бри-гадын бүридлэдэ ороо нэн. Богони сагай туршдаа кол-лектив бэхижэжэ, түрүүлүү-лэй тоодо оронон байна.

Эндэ дүршэл шадабартай хүдэлмэринд сугларан, ту-ла цехэй хүтэлбэрилэгшэд түрүүлшын үдэрнөө үгээс да-барни дүүрхэхэе ороод бол-охон байгаа. Тинхэ вагоний электр - түхэрэлгүнүүдые найн шаартайгаар, сэг соос дүүргэжэ, цехтэ дэл-гэрхэн мурьсөөндэ шалгар-жа эхилэ бэлэй. Бригадада хүдэлмэрингэ гараха, орохо, ажалай журам хасагайруу-ла ушарнууд үзэгдэлтгүй. Тэднэр коллективийн нингын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадасадаг гуримтай.

Мүнөө түүхэй эд. матери-алуудаар хангалтын эрид муудашы, даабаряа сүм дүүргэхы оролдоно. Байнга оной эхилнэ үрэ бүтээсэ-тэйгээр хүдэлжэ, нара бүрин даабари бөлүүлнэ. Үнэгэр-хэн нарын туршда цехэй бригаданууд сооһоо эгээл үн-дэр дунгүүдые туйлажа, эр-хэмлэхэ гараа.

В. СИУНОВА.

Булгадаа хабаадахань

Хорин районной захиргаа-най тогтоолоор район дотор апрелин 25-да экологиче-ска суботник үнэгэргэдэ-хэнэ. Гадна район дотор хуурын, тосхонуудаа болсо-сон түхэлтэй болгохын ту-ла энэл үдэрнөө эхилжэ, майн 25 болотор габиагай нара сонсохогодо.

Эмхи зургаанууд, пред-приятинууд, ажамхнууд га-заахи досоохы сээрлэхэ, хорёо, хашаануудаа сагаада-ха, шэрлэхэ, үйлсэнуудтэ

УНШАГТЫ, ТАНИЛСАГТЫ:

1-дхи июурта. «Буряад ороноор айлшалаба». Медикуудэй буналган дэмжэгдэнэ.

2-дхи июурта. «Тогтууртай байхадаа найн» — Р.Д. Норбоевой статья.

«Барай тарашадай түрүүлшын алхамууд» — хөөрлөөдөн.

«Урданайгаа түүхы дурал» — уншагышын наанама.

3-дхи июурта. Суботнын үдэрэй заншалта «Толн» хуу-дланай материалнууд.

4-дхи июурта. Багшанарай институтудай 60 жэлэй ойдо.

«Улгаа наһанайнай гуламта» — дурсалга.

Телевиденин программа?.. Гарахагүй... Республикын хото, хүдөөгэй һонин.

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА

БУРЯДАЙ АРАДАЙ ПОЭТ.

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮДЬЭЭ

Оройноого соло дуудаха гөбөлгөй, Оо, нодөөш анашье наа, дуудхалби. Сөдхэлхи эндэ нэгдэхэ, Шанэнь, хушаар анхилха. Хүхэ тэнгэри хүрэтэр барьдагуудан Хүхэр хэлмэнүүдэ далайдан, Хүхэн түгэс баатарай дүрэтэн, Хүрхэньтэ гуламтыем хамгаалан, Амгалан байдал түхөөн, Ара бүөөрөөрн хархайлдана, Шуубууд, жэргэмэлүүд юушьеб

Шуналым аргозулхан зайлана, үрэн, Имэ найхан орондо Эзэн яаха минни зол. Энэ зооло хүндэ үгэжэ, Этнэгээ хушаалдаха гоёл. Эндэ үндэһыш дабаха шадал ороном, Эхэ орондо, арад зондоо Эрхим гуйлалтаа үгэхэ гэжэ бодоном. Ингэжэл хүнэй хүнэһэн бүдэ Эрэжэл байдаг гэлтэй.

Элисгүүдэһиш хүлдээ хувуудтэй Эрхэ бэшэ зориудтаг байхан бээтэ, Буян үгэл хоёрые Будаа алган дээрэ табыа, Торисоһоонь илгэжа байнашаг, Тон эрид сэхэ заншлайт байтай, Бидэ урла ябаан хувуудэйһишэ һайе Бэе, сэдхэхэдэе абажа амсанабди. Торгон замаарнь мүнөөшье Тоонто Саяанһаа Хинган хүрэтэр, Байгал далайнаа Сяншуй хүрэтэр— Баяр зоолоор золгохо Анда нүхэ. Тандаа эрбэлди даа,— Амаршалгымай хадаг тогтоогыт. Орон нотагауднай мүнхэ толи шэнгэ, Олон үнгын сээгээр халбаран мандаг да.

Үүлэгүй тэнгэри дооро Ури хүүгэдэһиш амгалан жаргаг лэ. Оо, зүрхэ сэдхэхээр Орон нотагауднай соло дуудал даа Сагаан эдэгээрээ вахарайлжа, Сагай һайһые дуудал даа.

I. ХҮХЭ ХОТЫН ОРШОМ СОО...

ХИТАД УЛАСАЙ ҮНДЭЙН УЯНГАБАА

Улас ехэ Хитадан Уудам сэлмэг тэнгэри доро «Уламаа» буужа татаеы, Улнга тухайнь ярием, Агуу бэлгитэйһиш бүтээл Абаад үзэл мэнэ гэнээр, Сагаан шохойгоор бэжэгдээд, Сагай самбар дээрэ элэл даа. Зүб лэ даа. Ця И-ын Зүрхэний һилүүр ушшахада: Агуу Цюй Юань тухай Адахан нумьмастань уяралтай: «Мини үндхэрта шүлэг, Мэсэ Сяншуй мурэн, Хара гүльмэдэ урхалдажа Хаалаа даа нэгэ ехэ балнгэ. Цюй Юаннин сэхэ сөбэр үгэнүүд Сөнхир гэрэл руу харабаншуу. Сэдхэл дололгон ушшахада, Сидэм холын отгоргойһые Ошото халуун хандалгадань, Одоой ниндэлгээр харисуцажа Байнашуу.

«Халааш хадам минни Халаглажа бү муудаарант. Халуун газар дайдамнил Хатахан үрмэдэһөөр бү хушагдаһай». Орон дайдам үрмэдэһөөр хушагдаагүй. Олон үнгын сээгүд ургалай. Арадини ядаралгүй, Ажал дээрэ урматай. Юртэмсын жаргалай түлөө Юнэ дахин үгөөш наа хамаагүй,— гэжэ Цюй Юань, Ортгоргойдо хандаа бэлэйш, Орондоо, олондоо орхёш һайгаа.

ЯАНГИ,¹⁾ БОХОРОЙ ЭРБЭЭН СОО...

Яанги, бохорой эрбээн соо Яларшаба минни зоосо. Хятад, Монгол аха дүүнэр, тантайгаа Хяра, ханадаһыс тогтонгүй, Зоолохо биэ эрбэлди даа, Зохиодоноор нуужа ярилдаа, Халуун сэдхэлэ хубаалдажа, Ханиран нууца манай жаргал, Зүрхэмдэ дунда харилсажа, Зүрхэмдэһиш носол лэ даа гал. Бохор, яангиа андалдажа, Еһотой нүхэд болоёл даа. Ажал, дүршлөө абалсажа, Алдар солоёл олоёл даа. Дунгэлсэлт бэе бээ Дүлэтэй байхал тугууднай тэнгэрэдэ. 1) Яанги—Хитад арадай хатар. Аха дүүгүй ханиран ехэ даа, Абьяс асаржа эрхэл даа. Охи зоосоого залгалба, Одоо юуһиш урта тогтохогүйш. Түрэн хатарай эрбээн соо Түгшэн зүрхэн сохилоо. Хүлүүдэй хатар баригдашагүй,

Хүчүдэй баяр барагдашагүй, Аблан улам халхиннаа, Арадууд улам хамтарна, Алтаран наран яларшаба гү, Али Анэ эһиний хатаршаба гү? Дэмэ Аэиний хатархагүй, Дэлхэй эрбэһээ халихагүй. Бараан тэнгэрин одотохын түлөө, Басагад хубуудэй оршохын түлөө Яларан бумбэрсэгэй эрбэжэл байл лэ, Яанги, бохорнай нэрэжэл байл лэ! Амьдаралай үдэс үргэлжэлжэл байха, Амита юумэн үдэжэл байха. Байгааһиш журамаара зангажал байха, «Баруулиань», «зүүдэһиш» ябуулжал байха... Зангалгадань ганса шулуун лэ орохогүй, Заа, ехэ шубуудыһые далина орхихогүй. Хүн лэ—бүгэдэһиш эзэн Хүн лэ зандаа үлэхэ. Отгоргой тэнгэри оройдоо Одоодоо яларуулан мүнхэ!

АМАР САЙН!

Хүхэ тэнгэс буудлайт (ДУУН) Хүхэ-Хото, шамдаа эрэлэйб. Гүхюун сайхан зангуудтай Хүхүүдэйһиш золгохо эрэлэйб. Амар сайн, амар сайн, Аддарыеш асуухаб байн. Амар сайн, амар сайн, Амар сайн, амар сайн,

Аддарыеш асуухаб байн. Үбэр-Монгол нуудалтай Ундэр-Далан, угтан абалайш. Буряад зангаар ярижай, Бууза банша эдлэй. Амар сайн, амар сайн, Аддарыеш асуухаб байн.

II. УЛААН-ҮДЫН ОРШОМ СОО...

БУРЯДНИ—ДАЛАЙМНИ

Манган минни хажууда Маяхан гүйдэлтэй горхоншинб. Мүшэд шэнгэ долгитойб, Мүнгэхэн эрбэдэ домотгойб. Танюун халуун дайдадаш Тэмгэш ябабал, теоризгүйб. Харгыгаа алдана мориңдол Хаанаһашье һаань һалиржа, Халуунган гуламтадаа эрхэзб. Унайшын угаа амисхан, Уган бусуаа хүрэхэб. Холэ эзээс үдэһишөө Хойноого яаража эдээд, Хорёо үрдилдэн дугьсадагаа, Унашгүй «далай» гаталагтадаа Ураалан байдагаа мартах аалша?

Наһаншые ээрсэгэ ээрэ эррһээр, Нарата үдэрүүдээ эбэртэл эбэртэлээр Энэ хүржэ эрээ Ээрсэгтэһые угаһан ебхыгээ... Бурялди, далайини, Манган минни хажууда Маяхан гүйдэлтэй горхоншинб. Мүшэд шэнгэ долгитойб, Мүнгэн эрбэдэ домотгойб. Сахилгань голдинешини абавгүй һаа: Аддарыеш дунал боложо, Адихан хурын дуналиудтай, Хүүеэс орохо унатай, Хүнэй амьдаралда тугатай— Ниньлэ алажа нүхэдэйһишэ дундаб, Эльгэ зүрхэһишэ дуудаб,

Хүхэ сөнхир дайдыш хэмжээ, Хүлдэ орохоһоо эхилээд, Хэн хэһиһиш байһыс абаржа, Хэтынгэ уйдэрые бэдэрээд, Олобул, үбсүүгээ сэлжэе, Олоогүй бол, үүдээ дэлжэе, Хүсэлдөө хүрэтэрөө уратшаа, Урагшал дабхаш талаанжа барихаа, Ингэжэл Байгалайини сөнхир дэзүүр Баранайннай туужа бээтэйтэй. Бурялди, далайини, Манган минни хажууда Маяхан гүйдэлтэй горхоншинб. Мүшэд шэнгэ долгитойб, Мүнгэхэн эрбэдэ домотгойб.

ТАХЯША ГАХАЙ

(Шог рассказ)

Баян дээрэ үшөө баян болохо гэжэ шиндэһэн Гарма ахай дундуур томо бөстэй, томоотой абаран зантай, түрү бүхэдэ түрүү ябадаг, наадан болохоодо, хошор зан гаргадаг наншалданай болохоодо, минн харжа байдаггүй гэмтэй гэмгүй хоёрые хойуулиань сохирхошо шадалтай хүн байгаа ха. Тэрэһиш баярхаха юомэн гөбөл, тугалтай үнэһэн, хоорондоо збгүй хони ямаан хоёр, үлөөһишэ эхилээд, хоршоогоо халадаггүй улаан гэдлэһиш томо гахай байгаа гэдлэсгэшэ. Олон зон соо орохоодо, элбэг баян зөөртэй хүн шэнгээр түрээ хөөрөд хэн. Гарма ахай хоёрд гаран тахтаай байһаараа нотагайнаа буряад айд сооһоо илгарда байгаа. Тахтагай үндгэ мяханай хомото шаража

тэрэ һунине оройдошоёе унтаңгүй манажа хонобо. Харин тэрэ һүни хуршанэриһиш нохойнууд хулуухаа байха оройдоо хусабаһишгүй. Гарма ахай хэдэн һүни удаа дараа харууһалжа хонобо. Теэд үдэһэ бүхэдэ тахтагаа тоолохо буринь нэгэ хэһэ даһаа даһаа байдаг болобо. Удэ багаар гахайдаа эдээ хэжэ үгэхэ гээл даб гэдлэһиш, тахянуудыһые дахалд, хойноһоонь гүйдлээб. Тингээд бултэһиш эдэлүүгээр хөд, гахайдаа уһа хэжэ үгэһиш бөөсрээ хуурай ороһон тугмал соонь хээд, гөриһиш гээ хэрэлсы дээрэ мөөһиш хөөо орёжо һууба. Гэнтэ тахянууд эхээр гэдлэн, ишш тишээ ниндэжэ байгаад таршаба. Тингээ

засаг түрын анхарал хандуулаха гэһэн удаа буналгаатай эрилтэ соо бин һааб даа. Үнэхөөрөөшье, манай оройдо баһа гээдэ урда тээһиш хуртэлтэй байһан үндэртэ табигдаха ёһотой гэһэн В. И. Ленинэй үгэ холо дабтагдаад лэ, үнэн дээрэ багшанарайһые байдалыһаа һайнаруулаха, һуруулиныһые материална үндэһые бохилха тухай горитой алхам хэгдээгүй ха юм даа. Эдэ бүгэдэһиш нигэжэ ухашалжа, онгилжо байжа бэшэбэһиш гэхэдэ, хүшэр хүндэ сагта бөө бөө дэмжэнгүй, нэгэ нэгээ уруунь дараха, доромжолхо гэһэн хубхай эрмэлзэл заримашуулай зүрхэ сэдхэлхэе эзэмшүүгүй гэжэ нэгэжэ хөгжөөр. Муу һаанаһиш хорхой гээшэ хэндэһые һайниһе асарагүй юм, асархашыгүй.

Ошоһото зогсоод, залуушуулые хаража, шууяа гаргааша хүнэй сэдхэл бодолод жүтөөһиш юм гү, али атаархалай хара хорхой «уурхай» мөхөрнуудай» дунда, шэнэ ёһоор хэрэг ябуулжа эхилээдэ ёһотойгоор дарин үгээр мэдэхэ болоһон залуушуул олои байха. Афганстанай дайнда манай оройтой тэрэ үеһиш удмаршад сэхэ эзмэтэй байгаа гэжэ мүнөө мэдэгдэнхэй. Зүгөөр бөө мэдэхгүй ябаһан эдир сэргэһиһиш тэндэ ошожо, ами наһаа үгэндөө, шэрхатаһандаа, инвалид болоод бусанаһандаа, тэрэ дайнда хабааданаһанда эзмэтэй бөшө бишуу даа. Түрэн түрэдэмнай эрид хубилалтын болоһондо, экономикн доройтоһондо залуушуул эзмэтэй бөшө! Хүшэр хүндэ байдалда ахамидархын тула, арга боломжын харгын нэгдэхэдэ, брокер болохо гү, али худалдаа наймаанай хэрэг эрхилхэ баатай болоһондо манай эдир үгэһэн эзмэтэй бөшө! Бн өөрөө брокершые бэшэб, хэрэгшые эркилжэ ябаһан хүн бэшэб. Элдэб бага предриятинууд тухай дуу-

ЖҮТӨӨН ГҮ, АТААН ГҮ?...

лахаһаа ондоо юумэ мэдэхгүйб. Ваһаа хүн гээшэб. Гэбөшье фэсэгэн багшанарай буналгаа хэхэдэ, тэдэһиш шүү үзэжэ, шобто хараха хүнүүдыһые Улаан-Үдэһиш байгаа. Экономическа байдалаара манай оройтой эгээл ядуушуул тай тоодо ородог зон багшанар, врачнар, соёлой худалмэрильгэжэ гэжэ тоо, баримтын аржыса тодоруулаад байхад, нэрэһиш түрэтэй хүнүүдэй хуушанайһаа ёһоор багшанарые муу болгожо байгаа хамнай. Нимэ хүшэр хүндэ сагай ушараад байхада, багшанар яаха ёһотой нэм? Сайн орондо бэхэе һорожо, саахарай орондо мел хилэлхэ гү? Тиндэһиш тигтэрэ һуулай үгэһиш самбарта бэшэхэ мелшые хомотой хомот ауйл болошоһо! Ваһанар буналгаа хэхэдэ, гансал хотынгоо эрилтэ элрихэйлэ бэшэ. Харин һуруулинын материална үндэһиш ахир байһан ушарта

шэнэ харилсаанай тогтошоод, өөрынгоо хуули ёһые хүн зондо баадхажа байхада, залуу хүн хамсыгаа шаман эсэрүүсэжэ: — Би залуу хүнби. Өөрынгоо хүсэ туршажа мүнхэ оложо, гэр булээ тэжээхэ эрхэгүйб, ошожо һүри халха оролдолгыһиш мүнхэн болохо хубилтар, хүлэһиһиш холотергүйб, харайха, тинхэдээ нилээдгүй журдан хүлтэй байһаһаа гадна, бодолод гүйлгээ тархи хэрэгтэй байгаа бээ. Юрөөдөө ажал хонгуй, алгаһа тодоод һууһан хүндэ хаанаһаа мүнхэн олохо хэм?! — Нэгэшые грамм үйлдэрин продуцн гаргаагүй аад, юумэ худалда хуймаад, һолгүүлээд бэриад, мүнхэ «туруулжэ» абаһа,— гэхысэ шэнэ ёһотой хэрэг үсэхэшые заримашуул хараһаа. Теэд үе сагайнаа нимэ болоод байхада, залуушуул яаха ёһотой? Экономическа

мидаралган хэйсээл гарчана байна гэжэ ойлогёл. «Хөёр наар сөбөрхөн дотор хусабаһаһаа үлүү өөри намда хэрэггүй, сэхыһиш хэлэхэдэ», — гэжэ В. В. Маяковскийн мэдүүлдэг үе саг үнгэрөө ха юм. Атаа жүтөөһиш, адхал нэгэжэй урьһаһаа хээээ мулттарха зонбиди? Өһөдөөл, хүн бүхэн оролдожо, сэдхэл бодолод сөбөрлээгүй һаа, харайхы манаһиш төөриһиш шубууд мэээ ябахалди! Зүгөөр зүб мүүрөө өөри олохо тухай асуудал бин ааб даа. Хулгай худалай, алуур дээрэмэй хүсөөр зөөриһиһиш хүн хэтэ заһандаа өөдлэхэгүй гэжэ манай элиһиһишгүд һургадаг байгаа. Энэ һургаал мөөһиш хөб соогоо байһаар. Тэрэһиш хэһые буруушаанаргүй, буруушаахыһыгүй!

Р. ДАШНЕВА, багша.

УРДАНАЙ ДУУНАЙ ҮДЭШЭ

Байгаахан Яруунын юртэмсэ. Багтайгаад досоомин һаналданай Баталсан хайратай нүхэдүүдэн... гэһэн үгэнүүдэй эдэлхэлдэ, түрэн нотаг Ярууна, хайрата олон баһы нүхэд һаналдана, зоосо эхлээдгүй уяра... Элэ артистар ямар олон урданай дуунуудые дуулаба даа! Чойкинниа Гениновэй дууладаг мэдэһиш дуунуудые дуулажа, буряад драмын театрай артистар соо бэрхэ дуушанай уржаһа ябаһые шөө дахин элигээр гэршэлбэл даа. Энэ үдэшэдэ хабаадан артистартаа ажалдан амжалта хүсөөд, шөө гүнзгэһиш үшөө һонинноор, уржаһа ябаа үгэһиш буряад дуунуудараа хумүүжүүлэн, буряад ардайнай гүһа уудалан, һайн хүнүүд болохыһиш урлалан ябахыһиш үрээ! Маанадтаа баяр, жаргал, омогорхол досоомини түрүүлэн, хүшэр хүндэ ажабайдалые илажа, буряадхан аялгантай эдэллэ лэ гэжэ ходоодо һанажа, амжалдаа улаан гарража орёжо, һайхан саг руу тэгүүлээл хэгэ хэлэхэ дуран хүрээ.

С. ДАШНЕВА.

Хабартаа нотагган хаһатай гоёл даа, Харин шубуудай бусаха хаһал даа. Энэ үдэс ургы халбардаг, Эхин дуранай мэдэрэл түрэдэг. Удангүй таладам хушы донгодохо, Урын уһан хүүсн урдаха, Шөрдөгтэй дайдыс ногоон бүрхөөнх, Шэнэ түрэнүүд шэнхинэн наярха. Эршэгэнүүр халхитай, эршэ хүсэтэй— Эгээл нимэл даа Бурядайм хабар!

Гарбалай ула мүрөөр

ТҮРЭЛ НЮТАГАА БУСАЖА...

Оройдоол 400 грамм шэгнүүртэй хилээмэ хүн бүхэндэ үгэдэг байһан байна. Ядуу байдалһаа боложо эжыһиш тэндэ наһа бараһан юм. 13 наһатай үншэн басаганай үлөөд байхада, Тайшет хотодохи багашуулай байшанда ганса үлэһэн үхбүүдтэй хамта тэрэһиш асарһан байна. Байра байдалыһышье тинмэһиш байгаа юм бээ. Муу байдалһаа боложо, тэндэһиш тэрлэхэ, зугадаха һанал хүсэлтэй болоод, зүбшөөгөө юм бээ. Бага ээргэ мүнхэтэй басаган байһан хадаа поезддо һуугаад ябаа. Тинхэдэ өөрыгөө гэршэлхэ нэгэшые документгүй тэрэ ябаба бишуу. Һайн ород нүхэлтэй дайралдажа, тэндэһиш тэрэнэ ишоужа ябаад, Мысолой станцида (мүнөө Бабушын хот) хүрэтэр асараа. Энэ хотодо эрхэдээ, 3 түхэриг мүнхэтэй нэгэ хэды хүснэг хилээмэтэй, 2—3 үгэрсэтэй үлөөд байгаа. Нэгэ орд үгэрсэтэй Улаан-Үдэ эрээ. Багтон соо шалгалтын болохоодо, нэгэ һайн проводниһиш өөрынгоо тухай таһалга соо хорьдуулжа хаагаад байгаа гэжэ. Түрэл газартаа, Улаан-Үдэ хотодоо эржэ, тэрэ басаганай буугаад, хайшаашые ошохо мэдэхэгүй байба. Мингай-хиннине түрэмдэ һуугаа гэжэ тэрэ мэдэхэ байжа, тиншээ ошожо, түрмын газартаа удаан байгаа ха. Газагуурнь хүн харагдаагүй «Намайе хэрэглэхэ хүн үгы юм байна» гэжэ бодоод, анхан Сэлэн-Дүүмэһиш оңгосоор (натераар) эршэн ябада Сэлэнгын эрье тээшэ худалдада олоной газар (барахоолно) дээрэ ябаһоо. Тэндэ модон дээрэ һуугаад, үлэһөн юумээ эдиж гэжэ байһараа, түрэл нотагайнаа түхэлтэй дөгэлтэй нэгэ буряад эхэнэрые хараад, хойноһоонь үнөөхи басаганай ошоһо. «Хаанахитба?» гэжэ тэрэһиш хурахада, «Эдэһиш» гэжэ тэрэһиш харюусаа ха. «Эдэһиш хаанахитба?» гэхэдэһиш, «Цагаатаймби» гэбэ тэрэһиш, Өөрынгоо нотаг тэрэ басаганай хэлэжэ үгөөд, ябаһан ябадалаа бултэһиш хөөрөжэ үгөө. Тинхэдэ «нимэ хүн ябаһа гэжэ бү хэлэгты» гэжэ тэрэ һангандаа хэлэб. Тэрэ эхэнэрыһиш мори тэргэтэй байба, зүгөөр «тэрэмни Сэлэнгын баруунтай, мангай нотагаа бусахашы» гэжэ хэлээд, тэрэ басагые городской айлда абаһашыа эдэлүүлээд, гэртэһиш абаһаһан юм. Өөрынгоо ажабайдал тухай тэрэ басаган, «тодорхойлол, Эдэһиш аймагай Дээдэ-Бургалтай тохсондо мүнөө ажаһууһаг Цырен-Ханда Балданова хөөрөө һэн. Түрэл нотагаа бусажа тухинэһиш энэ эхэнэрыһиш хуби заһан һонирхолтой. Д. БАДМАНОВ, хууль бэшэгч. Эдэһиш районый Доодо-Бургалтай нотаг.

Түрэл нотагаа бусажа... Оройдоол 400 грамм шэгнүүртэй хилээмэ хүн бүхэндэ үгэдэг байһан байна. Ядуу байдалһаа боложо эжыһиш тэндэ наһа бараһан юм. 13 наһатай үншэн басаганай үлөөд байхада, Тайшет хотодохи багашуулай байшанда ганса үлэһэн үхбүүдтэй хамта тэрэһиш асарһан байна. Байра байдалыһышье тинмэһиш байгаа юм бээ. Муу байдалһаа боложо, тэндэһиш тэрлэхэ, зугадаха һанал хүсэлтэй болоод, зүбшөөгөө юм бээ. Бага ээргэ мүнхэтэй басаган байһан хадаа поезддо һуугаад ябаа. Тинхэдэ өөрыгөө гэршэлхэ нэгэшые документгүй тэрэ ябаба бишуу. Һайн ород нүхэлтэй дайралдажа, тэндэһиш тэрэнэ ишоужа ябаад, Мысолой станцида (мүнөө Бабушын хот) хүрэтэр асараа. Энэ хотодо эрхэдээ, 3 түхэриг мүнхэтэй нэгэ хэды хүснэг хилээмэтэй, 2—3 үгэрсэтэй үлөөд байгаа. Нэгэ орд үгэрсэтэй Улаан-Үдэ эрээ. Багтон соо шалгалтын болохоодо, нэгэ һайн проводниһиш өөрынгоо тухай таһалга соо хорьдуулжа хаагаад байгаа гэжэ. Түрэл газартаа, Улаан-Үдэ хотодоо эржэ, тэрэ басаганай буугаад, хайшаашые ошохо мэдэхэгүй байба. Мингай-хиннине түрэмдэ һуугаа гэжэ тэрэ мэдэхэ байжа, тиншээ ошожо, түрмын газартаа удаан байгаа ха. Газагуурнь хүн харагдаагүй «Намайе хэрэглэхэ хүн үгы юм байна» гэжэ бодоод, анхан Сэлэн-Дүүмэһиш оңгосоор (натераар) эршэн ябада Сэлэнгын эрье тээшэ худалдада олоной газар (барахоолно) дээрэ ябаһоо. Тэндэ модон дээрэ һуугаад, үлэһөн юумээ эдиж гэжэ байһараа, түрэл нотагайнаа түхэлтэй дөгэлтэй нэгэ буряад эхэнэрые хараад, хойноһоонь үнөөхи басаганай ошоһо. «Хаанахитба?» гэжэ тэрэһиш хурахада, «Эдэһиш» гэжэ тэрэһиш харюусаа ха. «Эдэһиш хаанахитба?» гэхэдэһиш, «Цагаатаймби» гэбэ тэрэһиш, Өөрынгоо нотаг тэрэ басаганай хэлэжэ үгөөд, ябаһан ябадалаа бултэһиш хөөрөжэ үгөө. Тинхэдэ «нимэ хүн ябаһа гэжэ бү хэлэгты» гэжэ тэрэ һангандаа хэлэб. Тэрэ эхэнэрыһиш мори тэргэтэй байба, зүгөөр «тэрэмни Сэлэнгын баруунтай, мангай нотагаа бусахашы» гэжэ хэлээд, тэрэ басагые городской айлда абаһашыа эдэлүүлээд, гэртэһиш абаһаһан юм. Өөрынгоо ажабайдал тухай тэрэ басаган, «тодорхойлол, Эдэһиш аймагай Дээдэ-Бургалтай тохсондо мүнөө ажаһууһаг Цырен-Ханда Балданова хөөрөө һэн. Түрэл нотагаа бусажа тухинэһиш энэ эхэнэрыһиш хуби заһан һонирхолтой. Д. БАДМАНОВ, хууль бэшэгч. Эдэһиш районый Доодо-Бургалтай нотаг.

Бурядай багшанарай институтдай 60 жэлэй ойдо

ГУЛГАА НАНАЙМНАЙ ГУЛАМТА

Доржи Банзаровой алтарнай дүрэ хүрэгтэ дотороо гүздэн, тэрэнэй шанха урда гүздэн, гүдэмнэй нүгөө талада оршодог шаргал будагтай дүрбэн дахар байшангай үндэр гэхүүр өөдэ гарнаб.

уригдажа, хэлэ бэшгэй факультетэй дөмөн В. М. Хамаганова байртай ойдо зориулагдан элдхэл хэбэ. 60 жэлэй саана хүдэлжэ захлан В. А. Абрамовай, П. П. Малюфеевэй, А. В. Савиновой, Е. Д. Чаринай, Г. И. Упхоной болон бусад нэрэнүүд дурдагдана.

наһандаа золтой. Татьяна Владимировна Ерменевагай ород литератураар уншадаг лекцинууд тухайн факультетдэ яоган үгэ хүүр домогууд болохо тардаг. Шагнаха ондоошье курсануудай студентер ерэдэг хэн. Би тэрэндэ хурагуйнше хаа, хүтэлбэрилдэг «ИДИС» (Истинные друзья изаичной словесности) гэнэн бүлгэмдэнь яоган, хайшаалдны хүртэһэн байнаб. Хилын саанхи литература заадаг байһан, уряангы зөөдэн аад, сэхэрмэг абари зантай М. И. Наумоватай хожомын Нитын эрдэмэй институтда ойро зуура сугтаашье хүдэлхэ ушар гараа хэн.

ПРОГРАММА?.. ГАРАХАГУЙ...

Нэн түрүүн, хүндэтэ уншагшад, Таанадһаа хүлисэл гуйха болохогүй гэшье ха. Юуб гэхэдэ, дэлгүүрэй оршон байдалай амсхаал эндэшье баһа мэдэргэдүбэ янзатай. Манай Буряад Республикн теле-радио-дамжуулгын компани телевизионно программалар һониндомнай үгэдэгэйнгөө түлөө түлбэри эрнэб. Тийхэндэнь гүрэнэй дүүрэн тэдхэмжэ дээрэ байдаг бидэнэр үлүү мүнгэ хаанаһаа хохобиди даа? Тийгээд

лэ программа гарахаа болохонь. Эндэ хохидоһон гол зон манай уншагшад болохонь гээд бидэнэр ойгоһоноди. Гэбэшье нэгэ ажалтанһаа мүнгэ татаха хүсэл манай телевизионн нүхэдэ диллэбэ хаш. Гомдолтой юумэниин гэхэдэ, тус компаниин хүтэлбэрилгэдэтэй яһалал үгээс ойлгоһоод байтарнай, экономист нүхэр Неделева үсэд нэтерүүгээр тэрэн бүхэндэ мүнгэ түлэгты гээд халаагүй.

Энэ ушарта тон гайм мөниин гэхэдэ, газетнай эзэлһэнэйнгээ түлөөшье мүнгэ түлөөгүйн өөһэдөө түлбэри эрнэб. Иигэжэ манай буряад дые программаһаан ман зон буруу ябадаг гэжэ хэлсээд, үнэн сэхэ манай манай һони захил байха аабза гэжэ найма РЕДАКЦИИН КОЛЛЕКТИВ

Бурядай багшанарай институтдай физическэ культуриин кафедрин ахалагыш Г. Б. Буряад Республикн физическэ культуриин габьяла хүдэлмэрилгэшэ Зоя Константиновна Сиявнина

хото, хүдөөгэй һонин

Мүнөө хүшэр хүндэ сагта ажаһууна байһанай мэдээжэ, «Дэлгүүр, дэлгүүр» гээд лэ хэлсэнэди. Энэманай улд зондо, олондо дэлгэмэ харуула гэнэн удхатай гэшье. Хурмаһанай районий гүлгана, Буряад Республикн Верховно Советэй арадай

ХАБАРАЙ ЯАРМАГ

депутат В. Д. Цыреновэй захиралгаар районийнай түб һууринда эл бараа, элс хоол үргэнээр худалдалтын яармаг болобо. Предпринтиунд, худалдаа наймаанай эмхидхэл, колхоз, совхозууд болоно эгээлэй хүнүүдшье тэндэ эдэбхитэйгээр хабаада гээд тэмдэглэе.

УЯН НУГАРХАЙ, ГОЁ ЫЙХАН

Мүнөө сагта ажабайдалай хэды хүндэ хүшэр болошье хаань, дэлгүүрэй экономикоодо шэлжэн оролгын үгэ харбаһан голлилол хурданаар сэнгүүдэй дээшэ нэмэжэ байбашье, залуушуул гэр бүлэ боложо, манай аглаг тэнюун, тунгалаг сэлэр агаартай, үзэхсэлэн гоё байгаалитай Бархан нотагтамнай түрэ хурмуудаа нааруулан зандаа гэшье.

Гимнастика

манай республика дотор уран найханай гимнастикын хүтөөлгын эхи тэһинан хун юм. Арба гаран жэл соо Улаан-Удын Пионерүүдэй ордоной дэргэдхи уран найханай гимнастикын кружокон болон секцине хүтэлбэрилхэдөө, хэдэн арбаад бэлгитэй бэрхэ басагдые спортын энэ үйлдэ хабаадуула.

БУЯН ҮЙЛЭДЭЛГЫН

Баяхан Ярууны аймагай түб Нарватын соёлой байрһаа буян үйлэдэлгын концерт үнэрбэ. Энэ концерт эрдэмдэг зоной зохиохон ажалай республиканска фестивалын түсүбээр хараалгаан байгаа. Районий захирлаан, «Ярууна» газетин редакция районий соёлой байрһаа коллектив районий захирлаангай соёлына хангалал ба соёлой таһагууд, инваллидуудай бүлгэм тус хэмсэ ажуулыг эмхидхэһэн юм.

ШЭНЭ НОМУУД

«Дэлхэйе эзмдэхэ хэдэһэн Тэмүүжиний хуби заяан» гэнэн Е. Кычановой монографы Бишкек хотодо хайхан гаргагдаа. Энэ ном 70 мянган хэлбэртэй барлгада.

КРАСНОЯРСКИЙН ҮЙЛЭДЭРИИН «ЖЕЛЕЗОБЕТОН»

Красноярскийн үйлэдэриин «Железобетон» нэгэдэл бетон, түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые, дулаа баридаг минераловаттна зүйлнүүдые худалдахаар бэлэн байна. Тэрэ тоодо:

ХҮРПЭЭ ГАРГАНА

«Куриман» гэнэн нэрэтэй тогтолын агротехническэ редпринти гэршүүхын хүрээ үйлдэбэрилхэ гаргадаг олобо. Хүрпээ гаргаха оньһон екһинше оложо, тааруулан одохо талаар тус предпринтин директор Ю. Ф. Армороз ехэ габьялтай эд тэмдэглэеэр.

ХАМТАРЖА ХҮГЖӨӨХЭНЬ

Хорин аймагта үшөө нэгэ хамтын предпринти эмхидхэгдэбэ. Энэ удаа «Георгиевский» совхоз республикн Дотоодын хэрэгүүдэй министрэтэй хамтаржа, хүдөө ажахын продукци үйлдэбэрилхэ шэглэлтэй болобо.

БҮРЯТИЯ мүнөөдэрэй номерто

«Аэропортодо болоһон угталга» — фото-мэдээсэл. Социална байдал. «Хилэмнэй магазинда хотоосон». Уидэһэн соёлоо хүгжөөе. «Хүлгөөтэй энэ үгэдэ». Агафья хүгшөөгэй сүндүүгээ. «Паасхын һайндэртэ». Россин Федерациин Президентын Указ. Республикн һүүлэй һонин.

РЕДАКЦИНА

үсын хүндэ хүшэр гансаардан, хохортэй болоогүй элдэ халха, танилсад сэхэ арга олгохо манай редакциин мэрлэгшэд дэмбэ ажал ябуулан гэшье са бөө ябаһан гү, бүүдтээ гансаараа һэн эршүүл, эхэ мүнөө үсын дунд х а р и л с а н а й баһал ядалдан гэжэ мэдэжэ. Тиймнээ зарим элдэ дахидамнай ержөө тээрара зоной шэлжэ абаад, бэл хүсэлтэй байһанһаанал хайшаалтай.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикн Верховно Совет, Буряад Республикн Министрүүдэй Совет, Бүгдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакциин ажалша коллектив.

Редактор Ц. Б. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ. РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕКТИВ: ДАШЕВА Г. Х., ДОДОНГОЙ Ц. Ц., ЖИГИТОВ Б. М. Ж., НИМАЕВ П. Н. (редактор орлошо), РИЧИНОВ С. Д. (редактор орлошо), ТОКТОХОВА В. Э., ЦЫРЕНДЫЛЫКОВ В. Ц. Манай адрес: 670000, Улаан-Удэ, Капандаршинскийн үйлсэ, 23. «Буряад үнэн» газетин редакци.